Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΜΕΓΑΛΗΣ ΑΚΜΗΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ : 717 – 1025

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗΣ

ΟΜΑΔΑ Α

1.α. Τι ήταν οι στρατιώτες – αγρότες και ποιες οι υποχρεώσεις τους ;
Β. Ποιες συνέπειες είχε η ανάπτυξη των θεματικών στρατών για το Βυζάντιο ;

2. Να εξηγήσετε τους όρους : κακώσεις, Εικονομαχία , τιμητική προσκύνηση

3. Ποιοι παράγοντες επηρέασαν τους Ισαύρους , ώστε να ξεκινήσουν την εικονομαχική πολιτική τους ;

4. Αναφερθείτε συνοπτικά στις 2 φάσεις της Εικονομαχίας : τα χρονικά τους όρια, οι πρωταγωνιστές, τα κυριότερα γεγονότα, η λήξη καθεμιάς

5. Ποιες συνέπειες είχε η Εικονομαχία στους τομείς α) της εξωτερικής πολιτικής και
Β.) του πολιτισμού ;

6. Ποια ήταν η σημασία της ήττας των εικονομάχων ;

7. Εξηγήστε τους όρους : Μυριόβιβλος, ακρίτες

8. Ποια η σημασία του εκχριστιανισμού των Σλάβων
α.) για το Βυζάντιο και β.) για τους ίδιους τους Σλάβους

9. Αναφερθείτε στο έργο των Κύριλλου (Κωνσταντίνου) και Μεθόδιου

10. Ποιες ήταν οι συνέπειες της βυζαντινής εποποιίας α.) στον οικονομικό τομέα και β.) στην ψυχολογία των Βυζαντινών υπηκόων

11. Να αποδώσετε τη σημασία των όρων : δυνατοί, πένητες

12. Ποιοι παράγοντες και γιατί αποτελούσαν κίνδυνο για τους ελεύθερους γεωργούς στο Βυζάντιο τον 9^{ο} αιώνα ;

13. Εξηγήστε τους όρους : αστυκώμαι, συστήματα, Επαρχικόν Βιβλίον

14. Περιγράψτε την κοινωνική διαστρωμάτωση στις βυζαντινές πόλεις του 10^{ου} αιώνα

15. Σε ποιους τομείς δραστηριοποιούνταν το βυζαντινό εμπόριο και ποια ήταν η ακτίνα δράσης του το 10^{ο} αιώνα ; Να αναφέρετε και σημαντικά εμπορικά κέντρα

16. Ποιες ανάγκες επέβαλαν τη νομοθετική δραστηριότητα των Μακεδόνων και ποια έργα περιλάμβανε η νομοθεσία τους ;

17. Να αποδώσετε τη σημασία των όρων : Επαναγωγή, Νεαρές

18 α.)Βρείτε και γράψτε μαζί τους όρους που ταιριάζουν από τις δύο στήλες
Β.) αναφερθείτε αναλυτικά στους υπογραμμισμένους όρους :

Α	Β
Στρατιώτης – αγρότης	Κωνσταντίνος (Κύριλλος)
Κακώσεις	Νικηφόρος Φωκάς
Μυριόβιβλος	Βασίλειος Β΄
Σλαβικό αλφάβητο	Στασιμότητα αγροτικής παραγωγής
Ανάκτηση Κρήτης (……..)	Θέματα
Μάχη Κλειδίου (……..)	Συντεχνίες
Επαρχικόν Βιβλίον	Νικηφόρος Α΄
Ευγενείς	Φώτιος

ΟΜΑΔΑ Β

1. α. Να εξηγήσετε , με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, τι σημαίνει ο όρος «στρατιώτης - αγρότης »
Β. Εξηγήστε, με βάση το παράθεμα , ποιες ήταν οι υποχρεώσεις ενός στρατιώτη – αγρότη

Οι υποχρεώσεις του στρατιώτη-αγρότη

Ένα επικουρικό σώμα του αυτοκρατορικού στρατού ήλθε να καταλάβει το στρατόπεδο που ήταν εκεί (κοντά στην πόλη Άμνια της μικρασιατικής Παφλαγονίας), για να ετοιμάσει εκστρατεία κατά των Αράβων. Ο χιλίαρχος, ο εκατόνταρχος και ο πεντηκόνταρχος προχώρησαν σε φροντισμένη επιθεώρηση, απαιτώντας αδιάκοπα από το πλήθος των στρατιωτών να παρουσιάζονται με τα άλογα και τις πολεμικές άμαξές τους.

Ενώ πλησίαζε η επιθεώρηση, το άλογο του στρατιώτη Μουσούλιου, που ήταν πάμφτωχος, καταλήφθηκε αίφνης από κωλικούς πόνους και σπασμούς, έπεσε κάτω και ψόφησε. Ο στρατιώτης δεν είχε χρήματα να αγοράσει άλλο άλογο και ήλθε σε πολύ δύσκολη θέση, ενώ ο εκατόνταρχος τον απειλούσε οργισμένος.

Βίος Αγίου Φιλαρέτου, έκδ. M.H. Fourmy - M. Leroy, Byzantion 9 (1934) 125-127.

2. Με βάση τις παρακάτω ιστορικές πηγές, να αναφέρετε τα κυριότερα επιχειρήματα εικονομάχων και εικονολατρών :

Επιχειρήματα των εικονομάχων

Οι εικόνες αναπληρώνουν τα είδωλα και άρα αυτοί που τις προσκυνούν είναι ειδωλολάτρες [...]. Όμως δεν πρέπει να προσκυνούμε κατασκευάσματα των ανθρώπινων χεριών και κάθε είδους ομοίωμα [...]. Πληροφόρησέ με ποιος μας

κληροδότησε αυτή την παράδοση, δηλαδή να σεβόμαστε και να προσκυνούμε κατασκευάσματα χεριών, ενώ ο Θεός απαγορεύει την προσκύνηση, και εγώ θα συμφωνήσω ότι αυτό είναι νόμος του Θεού.

Από επιστολή του Λέοντος Γ' στον πάπα Γρηγόριο Β', Travaux et memoires 3 (1968) 279.

Επιχειρήματα των εικονολατρών

Εφόσον προσκυνώ και σέβομαι το σταυρό και τη λόγχη, τον κάλαμο και τον σπόγγο, με τα οποία οι θεοκτόνοι Ιουδαίοι προσέβαλαν και σκότωσαν τον Κύριό μου, γιατί όλα αυτά στάθηκαν όργανα του έργου της σωτηρίας των ανθρώπων, πώς να μην προσκυνήσω και τις εικόνες που κατασκευάζουν οι πιστοί με αγαθή προαίρεση και με σκοπό τη δοξολογία και την ανάμνηση των παθημάτων του Χριστού; Και εφόσον προσκυνώ την εικόνα του σταυρού που κατασκευάζεται από οποιοδήποτε υλικό, πώς να μην προσκυνήσω την εικόνα του Χριστού που κατέστησε σωτήριο τον σταυρό; Ότι δεν προσκυνώ την ύλη είναι φανερό, διότι, αν καταστραφεί το εκτύπωμα ενός σταυρού που είναι κατασκευασμένος από ξύλο, παραδίδω το ξύλο στη φωτιά. Το ίδιο συμβαίνει και με το ξύλο των εικονισμάτων, όταν αυτά καταστραφούν.

Ιωάννης Δαμασκηνός, Περί εικόνων, Λόγος δεύτερος, κεφ. 19, Migne, Patrologia Graeca, τ. 94, στήλη 1305.

3. Τα έργα που εικονίζονται παρακάτω ανήκουν στον 8^{ο} αιώνα . Ποια από αυτά τα έκαναν εικονολάτρες καλλιτέχνες και ποια εικονομάχοι ; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας .

4.Σύμφωνα με το επόμενο παράθεμα, α.) ποια ήταν η εσωτερική οργάνωση της Σχολής της Μαγναύρας και
Β.) με ποιους τρόπους ο Καίσαρ Βάρδας συνέβαλε στην ενίσχυσή της ;

Ο Λέων ο Φιλόσοφος και η Μαγναύρα

Ο Λέων διεύθυνε τη σχολή της Μαγναύρας. Ο μαθητής του Θεόδωρος ήταν επικεφαλής του τμήματος της γεωμετρίας, ο Θεοδήγιος της αστρονομίας, και ο Κομητάς της γραμματικής, που διδάσκει πώς μιλιούνται σωστά τα ελληνικά. Ο Βάρδας τους έδινε γενναιόδωρες χορηγίες, για να καλύπτουν τις ανάγκες τους και, επειδή αγαπούσε τη γνώση, τους επισκεπτόταν συχνά, ενθαρρύνοντας τις κλίσεις των φοιτητών τους: μέσα σε λίγα χρόνια έδωσε φτερά στην επιστήμη, που σημείωσε αλματώδη πρόοδο.

Συνεχιστές Θεοφάνη, 4ο βιβλίο, έκδ. I. Bekker, CSHB, Βόννη 1838, 192.

5. Αφού μελετήσετε την ιστορική πηγή που ακολουθεί, να αναφέρετε

α.) ποια είναι τα κύρια σημεία στα οποία εστιάζεται η εσωτερική πολιτική του αυτοκράτορα Βασιλείου Β΄ του Βουλγαροκτόνου και
β.) ποια χαρακτηριστικά γνωρίσματα τον διακρίνουν ως στρατηγό – αυτοκράτορα :

Η προσωπικότητα του Βασιλείου Β'

[Ο Βασίλειος], αφού καθάρισε το κράτος από τους βάρβαρους και κυριάρχησε στο εσωτερικό του, περιόρισε την αριστοκρατία των μεγάλων οικογενειών [...] και, αφού ανέδειξε γύρω του μια ομάδα εκλεκτών συνεργατών, τους εμπιστεύθηκε τα μυστικά του κράτους [...].

Έκανε τις εκστρατείες εναντίον των εχθρών, όχι όπως συνήθως τις κάνουν οι περισσότεροι βασιλείς στο μέσο της άνοιξης, επιστρέφοντας, όταν τελειώσει το καλοκαίρι, αλλά αυτός, για να επιστρέψει, έπρεπε να φτάσει στο σκοπό που είχε όταν ξεκινούσε. Και δεν υποχωρούσε ούτε στο μεγάλο κρύο ούτε στη μεγάλη ζέστη [...].

Μιχαήλ Ψελλός, Χρονογραφία, κεφ. 30, 32, έκδ. E. Renauld, τ. 1 (Παρίσι 1926) 18-20.

6. α.) Τι όριζε το αλληλέγγυον του Βασιλείου Β΄ Βουλγαροκτόνου σύμφωνα με το επόμενο παράθεμα ;
Β.)ποιοι αντιδρούν και σε ποιους λόγους οφείλονται αυτές οι αντιδράσεις ;
Γ.) Με ποιους άλλους νόμους οι Μακεδόνες αυτοκράτορες επεδίωξαν να προστατέψουν τους μικρούς καλλιεργητές από τους δυνατούς ;

Α. Το αλληλέγγυον του Βασιλείου Β΄

... έβγαλε διαταγή (ο Βασίλειος Β΄) οι εισφορές (οι φόροι) των φτωχών που είχαν καταστραφεί να πληρώνονται από τους δυνατούς. Ονομάστηκε δε η τέτοιου είδους είσπραξη «αλληλέγγυον». Όταν δε ο πατριάρχης και πολλοί από τους αρχιερείς και από

τους ασκητές όχι λίγοι τον παρακάλεσαν να σταματήσει αυτό το παράλογο βάρος, ο βασιλιάς δεν υπάκουσε...

Ιωάννης Σκυλίτζης, «Σύνοψις Ιστοριών», μετάφραση

Ιστορία Ρωμαϊκή και Βυζαντινή, Β΄ Γυμνασίου, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2002, των Τσάκτσιρα, Ορφανουδάκη ,Θεοχάρη, σελ. 248

7 . Μελετήστε το επόμενο παράθεμα και αναφέρετε τα οφέλη για το βυζαντινό κράτος που διασφάλιζε η ύπαρξη των ελεύθερων γεωργών

Οφέλη από την ύπαρξη των μικροκαλλιεργητών
(Νεαρά του 934)

Η εξουσία τέτοιων ισχυρών προσώπων αύξησε υπερβολικά τη μεγάλη ταλαιπωρία των φτωχών, διότι [οι δυνατοί] με το πλήθος των οικόσιτων υπηρετών τους, των μισθαρνων οργάνων τους και των άλλων παρατρεχάμενων και ακολούθων τους προκάλεσαν βίαιες επιθέσεις, διώξεις, αγγαρείες (υποχρεωτική προσφορά υπηρεσιών), άλλες θλίψεις και στενοχώριες (στους φτωχούς) και προξένησαν μεγάλη καταστροφή στο κοινό συμφέρον [...].

Αλλά η ύπαρξη πολλών μικροϊδιοκτητών προσφέρει μεγάλα οφέλη στο κράτος, καθώς αυτοί πληρώνουν φόρους και παρέχουν στρατιωτικές υπηρεσίες στο κράτος. Τα οφέλη αυτά θα εκλείψουν, αν μειωθεί ο αριθμός των μικροκτηματιών. Όσοι λοιπόν είναι επιφορτισμένοι με τη δημόσια ασφάλεια πρέπει να απαλλαγούν από τους ταραξίες, να απομακρύνουν τα ενοχλητικά στοιχεία και να διασφαλίσουν τη δημόσια σωτηρία.

N. Svoronos, Les novelles des empereurs Macedoniens ..., έκδ. Π. Γουναρίδης, Ε.Ι.Ε./Κ.Β.Ε-ΜΙΕΤ, Αθήνα 1994, 85.